

Randers Fjord skulle aldeles fri være; og ei nogen Rusfie her at sættes i nogen Maade" (Neckelmann pag. 56). Christian III. forbød i 1552 at bruge Bölmere*), fordi disse „for-drive Sagen og andre Fisk, der ud af Stranden opgaar, Os og Andre, som lade bruge Fiskeri her ovenfor Randers til stor Skade og Fordærv". Det næste Lovbud er Frederik III.'s aabne Mandat af 8de Marts 1664. Dette udførlige og særdeles oplysende Aktstykke (Bilag 10) er saa langt fra at aande Velvillie imod eller Begunstigelse af Laxegaardene, at det tværtimod hovedsagelig er rettet imod de Misbrug og Ulemper, som disse afstedkom. Aktstykket indledes med et Referat af en kongelig Ordre af 2den April 1663, hvorved en Kommission nedfattes med det Hverv at undersøge, hvad Ret Enhver havde til den Grund og Eiendom, hvor hans Laxegaard fandtes, og hvor mange, der siden Efte Brochs Tid, da Fjorden var navigabel for temmelig store Skibe, vare opsatte af nye eller satte for langt, ud i Fjorden. Neckelmann gjengiver — jeg veed ikke fra hvilken Kilde — hele Kommissioeret (Pag. 25—26). Dets Hensigt var at skaffe fri og uhindret Seilads i Seildybet ved Fjernelsen af de mange Hindringer, hvormed Laxegaardene havde belempret dette til Commerciernes Forhindring og Formindskelse af de kongelige Toldindtægter. Mandatet indeholder dernæst hele Kommissionens Forretning, ved hvilken der ryddedes betydeligt op mellem Laxegaardene — nogle stulde helt optages, andre indflyttes eller forførtes paa Armene — Alt for at skaffe fri og uhindret Seilads i Seildybet. I Slutningen af Forretningen, der er dateret den 21de Mai 1663, omtales, at Dvrigheden i Randers, hvad ogsaa indtændigt berettes af Fiskerne, havde klaget over den meget store Usikkerhed, som begiftes paa Fjorden med Blusfen paa Fjorden om Natten og idelig Pulsen, „Driff och Buel Garn och Øyster", der formentlig ikke havde været tilladt i Efte Brochs Tid eller tidligere, og syntes Borgerskabet og mange „som rette Laxegaarde eier og bruger, til største Skade och forhindring och ei alene dennem, menß offuer slige Uschicklighed Fischen aff Fioren forjages, som er dend Algemeene til største Affbred". Kommissionen henstillede derfor til Kongen, at de gamle Brevkister paa Dronningborg maatte oplades og efterses for mulig at finde Efterretning om, hvor vidt de gamle Fiskergaarde maatte udsættes mod Dybet, og hvad der var ulovligt Fiskeri paa Fjorden. Efter saaledes at have gjengivet Kommissionsforretningen slutter Mandatet med Kongens herpaa afgivne Resolution. Det hele Aktstykke er dateret den 8de Marts 1664 (Bilag 10). I Resolutionen stadfæster Kongen i det Hele de af Kommissionen trufne Foranstaltninger, anser over, at disse ikke allerede vare efterlevede, da den hele Misbrug paa Fjorden med Lax- og Fiskegaardene havde været „den seilende Mand til største Skade och Hinder, och øß derud-offner udi Worris Toldrettighed stor affgang"; thi befaler Kongen, at nu skal alle af Kommissionen mod Laxegaardene trufne Foranstaltninger udføres „anseende at det er billigt, at Wi Naadigst mere henseende haffuer til det gemeene Beste, Schiffartens Befordring og Commercierne tiltagelse end Noget faaes egen Nyttighed". Tillige forbydes det under noget som helst Paaskud at oprette flere Laxegaarde paa Fjorden, „end der nu tilladt er" saa vel som al Blusfen om Natten, Pulsen, „Driff, Bouelgarn och Øyster".

Dette er i det Væsentlige Indholdet af det aabne Mandat af 8de Marts 1664 (Bilag 10), og det maa forundre, at Neckelmann har kunnet faa Noget ud af dette til Fordel for sine privilegerede og med kongelig Tilladelse indrettede Laxegaarde, som han siger ere eneberettigede til at fange Lax. Endnu mere Marsag er der imidlertid maaske til at undre sig over den Omformning, som Mandatet eller rettere sammes Egl. Slutningsresolution er undergaaet hos Neckelmann, som det synes i Færv af hans ovennævnte Paastande.

Neckelmann giver nemlig i sin Bog (Pag. 27) under Citationstegn, hvad han siger er oft nævnte Egl. Resolutions Indhold. Sammenligner man imidlertid dette, saaledes som det nu i de 3 Gaardmænds Sag er draget frem baade ved Afstriften af Rentekammerets Expeditionsprotokol (Bilag 10) og ved Gjenparten af Laxkommissionsforretningen af 1696—98 (Bilag 15, Nr. 12), med, hvad Neckelmann udgiver for Resolutions Indhold, vil man finde, at dette sidste er en ved mange væsentlige Udeladelser og Forkortelser samt ved Brugen af andre Ord og Sætningsforbindelser foretagen Tillempling, der ganske vist i denne Skikkelse nærmest kan fremkalde den Forestilling, at det, som Resolutionen gif ud paa, var at paabyde Optagelsen af ulovligt anlagte Laxegaarde, samt

*) Jeg har nu erfaret, at i jydske Dialekter bruges Udtrykket „Bölmere" for „Pulser".